

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ В ДІБРОВАХ ФІЛІЇ ГУТЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ДП "ЛІСИ УКРАЇНИ"

Момот О.В., гр. 205-23МВ-02

Гаврілюк М.О., гр. 205-23м-02

Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доц. **В.В. Назаренко**
Державний біотехнологічний університет

На сьогоднішній день перед лісовим господарством України поставлена задача забезпечення поступового переходу до ведення його на засадах сталого розвитку та покращення якісного складу лісів. Виконання цієї задачі потребує не лише застосування комплексу заходів щодо розширеного відтворення лісових ресурсів, але і вдосконалення їх обліку, оцінки, прогнозу для подальшого планування та управління лісовим господарством.

Поширені у південній частині зони широколистяних лісів, лісостеповій зоні та у північній частині степової зони України дубові ліси займають найбільш круті ерозійно-небезпечні схили долин, балок, ярів, у зв'язку з чим виконують важливі захисні та водоохоронні функції: захищають ґрунти від водної та вітрової ерозії, регулюють поверхневий стік, снігонакопичення (Генсірук С. А., 2002). Сучасний стан дубових насаджень Лівобережного Лісостепу, потребує значної уваги лісівників, оскільки вони використовують потенціал лише на 32-76% (Ведмідь М. М., 2005).

Стан та динаміку дубових деревостанів в цілому по філії Гутянське лісове господарство ДП "Ліси України" проаналізовано на основі матеріалів лісовпорядкування з 1970 по 2020 роки за матеріалами загальних проектів організації та розвитку лісового господарства Харківської області.

Аналізуючи розподіл площ дубових деревостанів встановлено, що з 1980 року спостерігається зниження площі дубових деревостанів в структурі лісових земель, за рахунок зростання площ ясена звичайного, клена гостролистого та осики (1980 р. – 13680 га., 2011 р. – 12774 га). В той же час, за останніми даними (станом на 2020 рік), ситуація в деякій мірі поліпшилась (13207,8 га), за рахунок зокрема зниження частки ясеневих деревостанів, а також переведення незімкнутих лісових культур дуба у покриті лісом площу.

Аналіз продуктивності дубових деревостанів за бонітетами протягом останніх 30-ти років вказує на зростання відсотку високобонітетних дубових деревостанів та зниження частки низькобонітетних. Так наприклад в 1990 році частка насаджень першого класу бонітету складала 13,0%, а в 2020 – 33,6%.

В розподілі деревостанів за повнотами не виявлено суттєвих змін за досліджуваний період. Відмічаються лише незначні коливання відсоткового розподілу за повнотами, що є результатом росту насаджень та проведенням в них тих, чи інших лісогосподарських заходів.

Аналізуючи динаміку середніх таксаційних показників, необхідно зауважити, що в 1990 році відмічено найбільший середній річний приріст деревини $3,2 \text{ м}^3/\text{га}$, при цьому середній вік дубових деревостанів становив 66 років, а до 2020 року цей показник поступово знижувався до $2,8 \text{ м}^3/\text{га}$. Це свідчить про те, що за останні 30 років в філії з кожного гектара втрачається по $0,4 \text{ м}^3/\text{га}$ деревини. В той же час, середній запас на гектарі та запас стиглих і перестійних деревостанів зростає, що пов'язано з природним ростом деревостанів, але інтенсивність нагромадження запасу при цьому з кожним роком знижується.

Для вивчення продуктивності дубових деревостанів в дібровах використано методику запропоновану Б.Ф. Остапенком та З.Ю. Герушинським (Остапенко Б.Ф., 1975) на основі даних пробних площ та повидільної бази даних "Лісовий фонд". Для цього було закладено сім пробних площ та проаналізовано більше двох тисяч ділянок повидільної бази даних.

Попередній аналіз дібров показав, що найбільшу площу дубові деревостани займають в сухій та свіжій кленово-липовій діброві 656,3 і 9938,4 гектара відповідно.

Аналіз сухої кленово-липової показав, що середній вік в межах типу лісу складає 66 років, при цьому спостерігається максимальний річний приріст в модальних деревостанах $3,1 \text{ м}^3/\text{га}$. Порівняння модальних деревостанів з місцевими еталонами показав, що в межах даного типу лісу ступінь використання потенційної продуктивності склав в середньому близько 78 %.

В свіжій кленово-липовій діброві середній вік досяг 79 років, коли максимальний річний приріст відмічено в 60 років і складав $3,9 \text{ м}^3/\text{га}$. Це говорить проте, що в результаті накопичення стиглих та перестійних деревостанів знижується щорічний річний приріст знизився до $3,2 \text{ м}^3/\text{га}$. Ступінь використання потенційної продуктивності в даному типі склав близько 82 %.

Отже при аналізі стану та продуктивності дубових деревостанів виявлено, як позитивні так і негативні тенденції. З негативного слід відмітити тенденцію старіння деревостанів, що в свою чергу призводить до погіршення розмірно-якісної структури деревини. Але в той же час слід зазначити зростання частки високобонітетних дубових деревостанів та досить високий відсоток використання потенційної продуктивності лісових земель.